

145. Két visszaemlékezés a kolozsvári magyar főkonzulátus bezárásáról. Bukarest, Kolozsvár, 1988. június 28.

A) Szűts Pál bukaresti nagykövet

¹Fél ötkor Ioan Totu külügyminiszter Oancea miniszterhelyettes és Năstase magyar referens jelenlétében fogadott.

A román párt-és állami vezetés nevében utalt a június 25-én tett közlésére, amikor a párt-és állami vezetés nevében előzetesen figyelmeztetett arra, hogy a Budapesten szervezendő tüntetést a román szocialista társadalom, az RKP politikája és a román nép által elért eredmények ellen intézett akciónak tekintik, és nemcsak románellenesnek, nacionalistának és sovinsztának is értékelik. A figyelmeztetés ellenére a magyar párt-és állami vezetés nem vette figyelembe a román közlést. A Budapesten, június 27-én tartott tüntetést szocializmusellenesnek, az RKP politikája ellen irányuló lépésnek tekintik, ami románellenes, nacionalista és sovinszta. A tüntetés példa nélkül álló, amely az országok közötti kapcsolatokat súlyosan terheli. A tüntetés elégedetlenséget és megrökönyödést váltott ki az egész román népben, az RKP soraiban és az RSZK kormányában. Ehhez hasonlóan elítélik Szűrös Mátyás felszólalását a parlament külügyi bizottsága előtt. E beszéd nemzetiségpolitikai kitételei ellentétesek a nemzetközi normákkal és az országaink közötti kapcsolatok elveivel. Lényegében ez volt a bevezetőben, amit Totu felolvasott, majd így folytatta.

– Június 28.-i javaslata alapján az RKP KB tagsága a és a romániai dolgozók szorgalmazására, figyelembe véve a kialakult helyzetet, a román kormány elhatározta:

1) a kolozsvári főkonzulátus bezárását, a főkonzulátus teljes személyzetének 48 órán belül el kell hagyni Románia területét, és végre kell hajtani az ingatlan átadását;

2) az RSZK kormánya a magyar kormány jövőbeni lépéseitől függően mérlegelni fogja a budapesti román nagykövetség működésének szükségességét.

És a zárómondat: „Az RSZK párt-és állami vezetése kifejezi azt a reményét, hogy a magyar párt-és állami vezetés meg fogja érteni a jelenlegi helyzet súlyosságát és megteremti a szükséges feltételeket a párt-és állami vezetők tervezett találkozójának megszervezéséhez, annak érdekében, hogy az országaink közötti kapcsolatok normalizálódjanak a nemzeti szuverenitás, és a belügyekbe való be nem avatkozás tiszteletben tartása mellett.”

Meghallgattam a közlést, és csupán annyit jegyeztem meg, hogy a román párt-és kormány súlyos döntéseket hozott. Feltételezem, hogy mérlegelte azt a tényt, mit jelent lerombolni valamit egy pillanat alatt, aminek megteremtése nemzedékek munkájába került. [...] ²

A csüggedésre okom ugyan volt, de időm nem: 48 óra egy külképviselet teljes kiürítéséhez nagyon rövid idő. Ilyen rövid határidőt a legszigorúbb latin-amerikai diktatúrák sem szoktak adni. Legalább 72 óra, ennyi igazán megilletett volna bennünket. Arról nem beszélve, hogy olyan még nem volt a szocialista országok történetében, hogy kiutasítottak volna egy egész külképviseletet.

Gyors közlés a kolozsváriakkal, mindezt úgy, hogy adagoljam a kegyetlen döntést, kíméletes legyen, hiszen emberi sorsokról van szó. Akárhogy is, tervek, elképzelések omolnak össze. De miért?

1 Visszaemlékezésének korábbi részében a fokozatosan romló magyar – román kapcsolatokról számol be.

2 A kimaradt részben Szűts Pál kijelenti a román partnereknek, hogy a felelősség az övék a főkonzulátus bezárása miatt.

Segítséget küldtem, nagy szükség volt rá. Hazulról is ígértek több kamiont és teherautót. Állandó „válságstáb” volt otthon is. Mi sem aludtunk két napig.³

Szűts Pál: Bukaresti napló 1985-1990. Budapest, 1998. Osiris, 136-137. o.

B) Vékás Domokos kolozsvári főkonzul

Június 28-án este éppen előadásra készülődtünk feleségemmel a Kolozsvári Magyar Színházba. Alig néhány perccel indulás előtt megszólalt a telefon. Bukarest volt a vonalban. Közölték, hogy válaszul a tegnapi budapesti tömegdemonstrációra, azonnali hatállyal megszüntetik a konzulátus működését, 48 órán belül el kell hagynunk Románia területét.

Felhívtam Budapestet, ahonnan megerősítették a hírt. Összehívtam munkatársaimat, elmondtam a történeteket, és nekiláttunk, hogy a váratlan döntésből eredő tennivalóinkat rendben, pontosan elvégezzük. Ez sok embernek a sorsát érintette, hiszen úgy kellett megszerezni a nálunk folyamatban lévő ügyeket, hogy a bukaresti nagykövetség eligazodhasson bennük.

Bukarest brutális döntéséről Románia és Erdély lakossága a magyar rádióból értesült, a román hírközlés ebben is késlekedett. Szinte mindenki, aki ismerte tevékenységünket, megdöbbenve fogadta a hírt. Nagyon sokan telefonáltak, vagy jöttek el egy utolsó kézfogásra. Nemcsak magyarok, hanem románok is. Különösen jól esett, hogy a kiutasítás hírére a főkonzulátuson gyakran megfordult ismerőseim közül többen felhívtak, hogy kifejezzék megdöbbenésüket ezen érthetetlen lépés fölött. Biztosítottak, hogy miként apáik, ők is a két nép barátságáért fognak harcolni. Romániában ilyet telefonon közölni nem akármilyen tett.

Két napig senki sem aludt munkatársaim közül. A harmadik nap délelőttjén elindultunk Budapest felé, hogy a megszabott időben átlépjük a határt.

Amerre elhaladtunk, Kolozsváron, Gyalun, Nagykapuson, Körösfőn, a Királyhágón, Élesden, Nagyváradon kisebb összesereglett csoportokkal találkoztunk, még az országúton közlekedő járművek is fényjelzéssel tisztelegtek.

Érezni lehetett, hogy mindez nem ránk vereség, hanem a román vezetés szégyene, amit a romániai lakosság a felülről vezényelt kampány ellenére ellenez és megvet.

Erdélyi Tudósítások, 1989. július. 7. o. (Egy éve, 1988. június 28-án zárták be a kolozsvári magyar főkonzulátust. Vékás Domokos, a volt főkonzul emlékezései.)

³ Visszaemlékezésének későbbi részében a nagykövet az aradi Grósz–Ceaușescu-találkozó előzményeit mondja el.